TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2021. gada 10. jūnijā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Atbildība par produktiem ar trūkumiem – Direktīva 85/374/EEK – 2. pants – Produkta ar trūkumiem jēdziens – Drukāta laikraksta eksemplārs, kurā ir ietverts nepareizs ieteikums saistībā ar veselību – Izslēgšana no piemērošanas jomas

Lietā C-65/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) iesniedza ar 2020. gada 21. janvāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 7. februārī, tiesvedībā

VI

pret

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente), M. Safjans [*M. Safjan*] un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāts: Dž. Hogans [*G. Hogan*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG* vārdā – *S. Korn*, *Rechtsanwalt*,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller*, *M. Hellmann* un *U. Bartl*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. C. Becker* un *G. Gattinara*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2021. gada 15. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes Direktīvas 85/374/EEK (1985. gada 25. jūlijs) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem (OV 1985, L 210, 29. lpp.), kas ir grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/34/EK (1999. gada 10. maijs) (OV 1999, L 141, 20. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 85/374"), 2. panta, to lasot kopsakarā ar tās 1. un 6. pantu, interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp VI, Austrijas valstspiederīgo, un *KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG*, Austrijā reģistrētu preses izdevniecību, par VI prasību samaksāt zaudējumu atlīdzību par miesas bojājumiem, kas radušies šīs izdevniecības izdotā laikrakstā publicēta neprecīza ieteikuma saistībā ar veselību dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 85/374 otrajā līdz ceturtajā, sestajā un septītajā apsvērumā ir noteikts:

"tā kā ražotāja atbildība bez vainas ir vienīgais veids, kā atbilstoši risināt modernai tehnoloģiskai ražošanai raksturīgo risku taisnīga sadalījuma problēmu, kas ir raksturīga mūsu laikam, kad attīstās tehnika;

atbildība bez vainas būtu jāpiemēro tikai attiecībā uz tādām kustamām lietām, kas ir rūpnieciski ražotas; tā kā rezultātā ir ieteicams izslēgt atbildību par lauksaimniecības produktiem un medījumiem, izņemot gadījumus, kad tie ir rūpnieciski pārstrādāti un rezultātā tiem varētu būt radušies trūkumi; tā kā šajā direktīvā paredzētā atbildība būtu jāpiemēro arī attiecībā uz tādām kustamām lietām, ko izmanto, lai būvētu nekustamos īpašumus vai lai izmantotu tajos;

tā kā patērētāja aizsardzības labad vajadzīgs, lai visi ražošanas procesā iesaistītie ražotāji būtu atbildīgi tiktāl, cik tas attiecas uz trūkumiem gatavajā produktā, sastāvdaļā vai kādā izejvielā, ko viņi piegādājuši; [..]

[..]

tā kā nolūkā aizsargāt patērētāja fizisko labklājību un īpašumu produkta trūkums būtu jānosaka, ņemot vērā nevis tā piemērotību lietošanai, bet gan tāda drošuma trūkumu, kuru sabiedrībai visumā ir tiesības gaidīt; tā kā drošumu novērtē, izslēdzot jebkādu nepareizu produkta lietošanu, kas nav attaisnojama attiecīgajos apstākļos;

tā kā riska taisnīga sadalīšana starp aizskarto personu un ražotāju nozīmē to, ka ražotājam ir vajadzīga iespēja atbrīvoties no atbildības, ja tas iesniedz pierādījumus par to, ka pastāv attiecīgi attaisnojoši apstākļi".

4 Saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu:

"Ražotājs ir atbildīgs par kaitējumu, kuru izraisījis viņa produkta trūkums."

5 Šīs direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

"Šajā direktīvā "produkts" nozīmē visas kustamas lietas, pat ja tās ir izmantotas kādā citā kustamā lietā vai nekustamā īpašumā. Pie "produktiem" pieder elektrība."

6 Tās pašas direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts:

""Ražotājs" nozīmē gatava produkta izgatavotāju, jebkādu izejvielu ražotāju vai sastāvdaļas izgatavotāju un jebkuru personu, kas apliecina sevi kā tā ražotāju, produktam pievienojot savu nosaukumu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi."

7 Direktīvas 85/374 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"Produktam ir trūkumi, ja tā drošums nav tāds, kādu personai ir tiesības gaidīt, ņemot vērā visus apstākļus, tostarp:

a) produkta noformējumu;

b) lietojumu, kādā, kā varētu gaidīt, lietos produktu;

c) laiku, kad produkts laists apritē."

Austrijas tiesības

8 Ar *Produkthaftungsgesetz* (Likums par atbildību par produktiem, *BGBl.* 99/1988) redakcijā ar grozījumiem, kuri publicēti *BGBl.* I, 98/2001 (turpmāk tekstā – "Likums par atbildību par produktiem"), Austrijas tiesībās tika transponēta Direktīva 85/374.

9 Saskaņā ar Likuma par atbildību par produktiem 1. panta 1. punktu:

"Ja produkta trūkums izraisa cilvēka nāvi, miesas bojājumus vai kaitējumu veselībai, vai bojājumu materiālai lietai, kas nav saistīta ar produktu, par kaitējuma atlīdzināšanu ir atbildīgs:

1. uzņēmējs, kas to ir ražojis un laidis tirgū,

[..]."

10 Šā likuma 3. pantā ir paredzēts:

""Ražotājs" [..] ir persona, kas ir izgatavojusi gatavo produktu, izejvielu vai sastāvdaļas, kā arī jebkura persona, kas apliecina sevi kā tā ražotāju, produktam pievienojot savu nosaukumu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi."

11 Minētā likuma 4. pantā ir noteikts:

""Produkts" ir jebkura materiāla kustama lieta, pat ja tā ir izmantota kādā citā kustamā lietā vai ir saistīta ar nekustamu īpašumu, tostarp enerģija."

12 Šī paša likuma 5. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Produktam ir trūkumi, ja tā drošums nav tāds, kādu personai ir tiesības gaidīt, ņemot vērā visus apstākļus, it īpaši:

1. produkta noformējumu;

2. lietojumu, kādā, kā varētu gaidīt, lietos produktu;

3. laiku, kad produkts laists apritē.

[..]”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

13 *KRONE – Verlag* ir *Kronen-Zeitung* reģionālā izdevuma izdevēja un plašsaziņas līdzekļa īpašniece.

14 2016. gada 31. decembrī sadaļas “Austrija” rubrikā *Hing'schaut und g'sund g'lebt* (“Ieskaties un dzīvo vesels”) tā publicēja rakstu par rīvēta mārrutka kompreses izmantošanas labumiem. Šī raksta autors bija persona, kas ir reliģiska ordeņa loceklis, *Kräuterpfarrer Benedikt*, kurš kā eksperts ārstniecības augu jomā sniedz bezmaksas padomus hronikā, kuru ik dienu publicē laikraksts.

15 Publikācijā bija norādīts šādi:

“Reimatisma radīto sāpju mazināšana

Svaigi rīvēts mārrutks var palīdzēt samazināt reimatisma izraisītās sāpes. Skartās ķermeņa vietas vispirms jāierīvē ar eļļu vai kausētiem cūku taukiem, pēc tam jāuzliek rīvēti mārrutki un jāpiespiež. Šādu kompresi var droši turēt no divām līdz piecām stundām, pēc tam to noņem. Šādai procedūrai ir laba sāpes remdinoša iedarbība.”

16 Tomēr rakstā norādītais laiks no divām līdz piecām stundām, cik ilgi mārrutku masa jātur, nebija precīzs, jo vārda “stundas” vietā bija jālieto vārds “minūtes”.

17 2016. gada 31. decembrī prasītāja pamatlietā, paļaujoties uz rakstā minēto ārstēšanas laiku, šos rīvētos mārrutkus uzlika potītei, tos turot aptuveni trīs stundas, un tos noņēma tikai tad, kad jau bija radušās stipras sāpes toksiskas ādas reakcijas dēļ.

18 Prasītāja pamatlietā lūdza piespriest *KRONE – Verlag* samaksāt viņai summu 4400 EUR kā atlīdzību par nodarīto kaitējumu, kas izpaudies kā miesas bojājumi, un noteikt šīs izdevējas atbildību par visām no 2016. gada 31. decembra starpgadījuma izrietošajām pašreizējām un turpmākajām sekām.

19 Tā kā viņas prasība pirmajā instancē un apelācijas instancē tika noraidīta, prasītāja pamatlietā iesniedzējtiesā iesniedza revīzijas sūdzību (*Revision*).

20 Šī tiesa precizē, ka tās izskatīšanā esošajā lietā rodas jautājums, vai preses izdevējs vai laikraksta īpašnieks var tikt saukts pie atbildības saskaņā ar Direktīvu 85/374 par kaitējumu radošām sekām, kas izriet no rakstā, kuru publicēšanu tas ir atļāvis, ietvertas nepareizas informācijas.

21 Minētā tiesa norāda, ka saskaņā ar daļu no doktrīnas atbildības par produktiem ar trūkumiem piemērošana gadījumā, ja runa ir par informācijas nesēju, attiecas tikai uz kaitējumu, kas radīts ar pašu nesēju kā tādu, it īpaši toksisks grāmatas vāks vai toksiska tinte. Sekojot šai doktrīnas daļai, atbildība par produktiem ar trūkumiem ir jāierobežo ar atbildību par lietas bīstamību, nevis par sniegto konsultāciju, jo intelektuālie pakalpojumi nevar tikt kvalificēti kā “produkts” Direktīvas 85/374 2. panta izpratnē. Tik plašas jēdziena “produkts” interpretācijas rezultātā šīs direktīvas piemērošanas joma, kurā ir paredzēta atbildība bez ražotāja vainas, attiektos uz jebkuru idejas formulējumu rakstveidā. Informācija būtu jāizslēdz no minētās direktīvas piemērošanas jomas, jo atbildības par produktiem ar trūkumiem saistīšana ar faktu, ka informācija ir fiksēta uz fiziska informācijas nesēja, esot patvaļīga.

22 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar citu doktrīnas daļu pastāv vēlme paplašināt šīs atbildības piemērošanas jomu, attiecinot to uz gadījumiem, kuros kaitējums rodas no intelektuāla pakalpojuma ar trūkumiem. “Ražotājs”, kas ir atbildīgs par viņa produkta trūkuma izraisīto kaitējumu, esot izdevējs, autors un iespiedējs. Saskaņā ar šo doktrīnas daļu grāmatu autori, mediju īpašnieki vai izdevēji,

pamatojoties uz Direktīvu 85/374, ir atbildīgi par drukātā darba saturu, jo šis darbs ir iegādāts tieši tā satura dēļ. Tāpēc patērētāja gaidas attiecībā uz šādu produktu neaprobežojoties tikai ar drukāto darbu kā priekšmetu, bet attiecoties arī uz tā saturu.

23 Šajos apstākļos *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas [85/374] 2. pants, skatot to kopsakarā ar 1. un 6. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka par produktu (ar trūkumiem) ir jāuzskata arī dienas laikraksta fiziskais eksemplārs, kurā ir ietverts profesionāli nepareizs ieteikums attiecībā uz veselību, kuru ievērojot tiek radīts kaitējums veselībai?"

Par prejudiciālo jautājumu

24 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 85/374 2. pants, skatot to kopā ar šīs direktīvas 1. un 6. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka "produkts ar trūkumiem" šo tiesību normu izpratnē ir drukāta laikraksta eksemplārs, kurā, aplūkojot paramedicīnisku tēmu, ir sniegts nepareizs ieteikums saistībā ar veselību par auga lietošanu, kuru ievērojot ir radīts kaitējums kāda šī laikraksta lasītāja veselībai.

25 Vispirms attiecībā uz Savienības tiesību normas interpretāciju ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī konteksts, kurā tā iekļaujas, un mērķi, kādi ir tiesību aktam, kurā tā ietilpst. Viens no Savienības tiesību normas interpretācijā vērā ņemamajiem apstākļiem var būt arī tās rašanās vēsture (spriedums, 2019. gada 9. oktobris, *BGL BNP Paribas*, C-548/18, EU:C:2019:848, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 Saskaņā ar Direktīvas 85/374 2. pantu "produkts" nozīmē visas kustamas lietas, pat ja tās ir izmantotas kādā citā kustamā lietā vai nekustamā īpašumā, un pie tām ir pieskaitāma arī elektrība.

27 No šī panta formulējuma izriet, ka pakalpojumi nevar ietilpt šīs direktīvas piemērošanas jomā.

28 Šo 2. panta interpretāciju apstiprina Direktīvas 85/374 sistēma. Šajā sakarā ir jānorāda, ka jēdziens "produkts" šī panta izpratnē ir definēts vispārējā ražotāja atbildības par kaitējumu, ko izraisījuši viņa produktu trūkumi, kontekstā.

29 Kā tas ir atspoguļots minētās direktīvas trešajā apsvērumā, tajā noteiktais atbildības režīms attiecas tikai uz kustamām lietām, kas ir rūpnieciski ražotas, vai arī uz tādām kustamām lietām, ko izmanto, lai būvētu nekustamos īpašumus vai lai izmantotu tajos.

30 Kā to pierāda tās pašas direktīvas ceturtais apsvērums, patērētāja aizsardzības labad vajadzīgs, lai visi ražošanas procesā iesaistītie ražotāji būtu atbildīgi tiktāl, cik tas attiecas uz trūkumiem gatavajā produktā, sastāvdaļā vai kādā izejvielā, ko viņi piegādājuši.

31 Tieši šajā kontekstā Direktīvas 85/374 1. pantā, skatot to kopā ar tās otro apsvērumu, ir noteikts princips par "ražotāja" atbildību bez vainas, kurš ir definēts tās 3. pantā kā gatava produkta izgatavotājs, jebkādu izejvielu ražotājs vai sastāvdaļas izgatavotājs un jebkura persona, kas apliecina sevi kā tā ražotāju, produktam pievienojot savu nosaukumu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi, par viņa produkta trūkuma izraisīto kaitējumu.

32 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka pakalpojumi neietilpst Direktīvas 85/374 piemērošanas jomā. Tomēr, lai atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, ir jāpārbauda, vai ieteikums saistībā ar veselību, kas pēc būtības ir pakalpojums, ja tas ir iekļauts kustamā lietā – šajā gadījumā drukātā laikrakstā –, var šo pašu laikrakstu padarīt par tādu, kas ir apveltīts ar trūkumiem, ja šis ieteikums ir izrādījies nepareizs.

33 Produktam ir trūkumi minētās direktīvas 6. panta izpratnē, ja tā drošums nav tāds, kādu personai ir tiesības gaidīt, ņemot vērā visus apstākļus, tostarp produkta noformējumu, lietojumu, kādā, kā varētu gaidīt, lietos produktu, un laiku, kad produkts laists apritē. Saskaņā ar tās pašas direktīvas sesto apsvērumu šis vērtējums ir jāveic, ņemot vērā sabiedrības tiesisko paļāvību (spriedums, 2015. gada 5. marts, *Boston Scientific Medizintechnik*, C-503/13 un C-504/13, EU:C:2015:148, 37. punkts).

34 Tādējādi drošums, kādu personai ir tiesības gaidīt, saskaņā ar šo tiesību normu ir jānovērtē, ņemot vērā attiecīgā produkta izmantošanas mērķi, objektīvās pazīmes un īpašības, kā arī to lietotāju grupas īpatnības, kuriem šis produkts ir paredzēts (spriedums, 2015. gada 5. marts, *Boston Scientific Medizintechnik*, C-503/13 un C-504/13, EU:C:2015:148, 38. punkts).

35 Kā to būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts secinājumu 29. punktā, produkta trūkumi tiek noteikti atkarībā no dažiem elementiem, kas ir raksturīgi pašam produktam un kas it īpaši ir saistīti ar tā noformējumu, izmantošanu, kā arī tā laišanas apritē brīdi.

36 Šajā gadījumā ir jānorāda, ka attiecīgais pakalpojums, proti, nepareizais ieteikums, neattiecas uz drukāto laikrakstu, kas ir tā nesējs. It īpaši šis pakalpojums neattiecas ne uz tā noformējumu, ne izmantošanu. Līdz ar to minētais pakalpojums nav daļa no elementiem, kas ir raksturīgi drukātajam laikrakstam, kuri paši par sevi ļauj novērtēt, vai šis produkts ir ar trūkumiem.

37 Turklāt tas, ka Direktīvā 85/374 nav normu par iespēju saukt pie atbildības par produktiem ar trūkumiem par kaitējumu, ko izraisījis pakalpojums, kura produkts ir tikai fizisks nesējs, atspoguļo Savienības likumdevēja gribu. Savienības likumdevēja noteiktie šīs direktīvas piemērošanas jomas ierobežojumi ir sarežģīta izvērtēšanas procesa, kurā tostarp ir izvērtētas šīs dažādās intereses, rezultāts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *Dutrueux*, C-495/10, EU:C:2011:869, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

38 Līdz ar to pakalpojumu sniedzēju atbildība un galaproduktu ražotāju atbildība ir divi atšķirīgi atbildības režīmi, jo pakalpojumu sniedzēju darbība nav pielīdzināma ražotāju, importētāju un piegādātāju darbībai (šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *Dutrueux*, C-495/10, EU:C:2011:869, 32. un 33. punkts). Kā izriet arī no Priekšlikuma Padomes direktīvai par pakalpojumu sniedzēja atbildību COM(90) 482 *final* (OV 1991, C 12, 8. lpp.), ko Komisija iesniedza 1990. gada 9. novembrī, ņemot vērā pakalpojumu īpašības, pakalpojumu sniedzēja atbildības režīmam būtu jāpiemēro atšķirīgs tiesiskais regulējums.

39 Līdz ar to nepareizs ieteikums saistībā ar veselību, kas ir publicēts drukātā laikrakstā un kas attiecas uz citas kustamas lietas lietošanu, neietilpst Direktīvas 85/374 piemērošanas jomā un šim laikrakstam nerada trūkumu, un, pamatojoties uz šo direktīvu, nevar paredzēt "ražotāja" atbildību bez vainas neatkarīgi no tā, vai viņš būtu minētā laikraksta izdevējs vai drukātājs vai arī raksta autors.

40 Ja šādi ieteikumi ietilptu Direktīvas 85/374 piemērošanas jomā, tas nozīmētu ne tikai noliegt Savienības likumdevēja noteikto atšķirību starp precēm un pakalpojumiem un to izslēgšanu no šīs direktīvas piemērošanas jomas, bet arī radītu laikrakstu izdevēju atbildību bez vainas, nepastāvot iespējai vai ar ierobežotu iespēju izvairīties no šīs atbildības. Šādas sekas nelabvēlīgi ietekmētu mērķi nodrošināt, lai tiktu godīgi sadalīti riski starp aizskarto personu un ražotāju, kā tas ir atgādināts minētās direktīvas septītajā apsvērumā.

41 Ir arī jāprecizē – tāpat kā to dara Komisija savos rakstveida apsvērumos –, lai gan Direktīvā 85/374 paredzētā atbildība bez vainas par produktiem ar trūkumiem nav piemērojama tādā lietā kā pamatlieta, var piemērot citus līgumiskās un ārpuslīgumiskās atbildības režīmus, kas balstās uz dažādiem pamatiem, piemēram, garantiju par slēptiem trūkumiem vai vainu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2002. gada 25. aprīlis, *González Sánchez*, C-183/00, EU:C:2002:255, 31. punkts).

42 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 85/374 2. pants, skatot to kopā ar šīs direktīvas 1. un 6. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka "produkts ar trūkumiem" šo tiesību normu izpratnē nav drukāta laikraksta eksemplārs, kurā, aplūkojot paramedicīnisku tēmu, ir sniegts nepareizs ieteikums saistībā ar veselību par auga lietošanu, kuru ievērojot ir radīts kaitējums šī laikraksta lasītāja veselībai.

Par tiesāšanās izdevumiem

43 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 85/374/EEK (1985. gada 25. jūlijs) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem, kas ir grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/34/EK (1999. gada 10. maijs), 2. pants, skatot to kopā ar šīs direktīvas, kas grozīta ar Direktīvu 1999/34, 1. un 6. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka "produkts ar trūkumiem" šo tiesību normu izpratnē nav drukāta laikraksta eksemplārs, kurā, aplūkojot paramedicīnisku tēmu, ir sniegts nepareizs ieteikums saistībā ar veselību par auga lietošanu, kuru ievērojot ir radīts kaitējums šī laikraksta lasītāja veselībai.

[Paraksti]